Euroopa Parlament
2019-2024

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

2023/2115(INI)

14.9.2023

RAPORTI PROJEKT

elukalliduse kasvu sooliste aspektide ja energiakriisi mõju kohta
(2023/2115(INI))

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Raportöör: Alice Kuhnke

SISUKORD

lk

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....3

SELETUSKIRI 9

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

elukalliduse kasvu sooliste aspektide ja energiakriisi mõju kohta
(2023/2115(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 2 ning artikli 3 lõikeid 1 ja 3,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 8, 9, 10, 119, 122, 127, 151, artikli 153 lõiget 2 ning artikleid 156, 157, 191 ja 194,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ja eelkõige selle sotsiaalseid õigusi ning soolist võrdõiguslikkust käsitlevaid sätteid,

– võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 põhimõtet, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta, ning eriti kestliku arengu eesmärki nr 1, mille kohaselt tuleb kaotada vaesus, eesmärki nr 5, mille kohaselt tuleb saavutada sooline võrdõiguslikkus ja parandada naiste elamistingimusi, ning eesmärki nr 8, mille kohaselt tuleb saavutada saavutada kestlik majanduskasv,

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152)[1],

– võttes arvesse riigipeade ja valitsusjuhtide 11. märtsi 2022. aasta Versailles’ deklaratsiooni ja eelkõige kohustust parandada toiduga kindlustatust, vähendades sõltuvust peamistest imporditud põllumajandustoodetest ja põllumajanduslikest sisenditest, eelkõige suurendades taimsete valkude tootmist ELis,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta[4],

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_et
[2] ELT L 211, 14.8.2009, lk 94.
[3] ELT L 315, 14.11.2012, lk 1.
[4] ELT L 328, 21.12.2018, lk 82.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrust (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu[6],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiivi (EL) 2023/970, millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist[7],

– võttes arvesse oma 19. mai 2022. aasta resolutsiooni Venemaa Ukraina-vastase sõja sotsiaalsete ja majanduslike tagajärgede kohta ELi jaoks ning ELi reageerimissuutlikkuse suurendamise kohta[8],

– võttes arvesse oma 5. juuli 2022. aasta resolutsiooni naiste vaesuse kohta Euroopas[9],

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 26. mai 2021. aasta eriaruannet „Soolõime ELi eelarves: aeg on minna üle sõnadelt tegudele“[10],

– võttes arvesse komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta soovitust (EL) 2020/1563, mis käsitleb energiaostuvõimetust[11],

– võttes arvesse Rahvusvahelise Energiaagentuuri andmeid energia lõppkasutuse hindade ja maksude kohta[12],

– võttes arvesse Rahvusvahelise Valuutafondi 2022. aasta oktoobri aruannet „The Fog of War Clouds the European Outlook“ (Sõjaudu hägustamas Euroopa väljavaateid)[13],

– võttes arvesse Eurostati 2022. aasta uuringut „Living conditions in Europe“ (Elamistingimused Euroopas)[14],

– võttes arvesse Eurostati 10. veebruari 2022. aasta infodokumenti „Energy prices on the rise in the euro area in 2021“ (Tõusvad energiahinnad euroalal 2021. aastal)[15],

---

[5] ELT L 158, 14.6.2019, lk 125.
[6] ELT L 57, 18.2.2021, lk 17.
[7] ELT L 132, 17.5.2023, lk. 21.
[8] ELT C 479, 16.12 2022, lk 75.
[9] ELT C 47, 7.2.2023, lk 2.
[10] Euroopa Kontrollikoda, „Soolõime ELi eelarves: aeg on minna üle sõnadelt tegudele“, 26. mai 2021, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_ET.pdf
[11] ELT L 357, 27.10.2020, lk. 35.
[12] Rahvusvaheline Energiaagentuur, „End-Use Prices Data Explorer“, 28. aprill 2023, https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/energy-prices-data-explorer?tab=Overview.
[13] Rahvusvaheline Valuutafond, „The Fog of War Clouds the European Outlook“, oktoober 2022, https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/REO/EUR/2022/October/English/text.ashx
[14] Eurostat, „Living conditions in Europe“, 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe
[15] Eurostat, „Energy prices on the rise in the euro area in 2021“, 10. veebruar 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20220210-2

– võttes arvesse Eurofoundi 28. oktoobri 2022. aasta aruannet „The cost-of-living crisis and energy poverty in the EU: Social impact and policy responses – Background paper“ (Elukalliduse kriis ja energiaostuvõimetus ELis: sotsiaalne mõju ja poliitikameetmed – taustdokument)[16],

– võttes arvesse Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi 2021. ja 2022. aasta soolise võrdõiguslikkuse indeksit[17],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi 2022. aasta sügise Eurobaromeetri uuringut[18],

– võttes arvesse uuringut „Gender perspective on access to energy in the EU“ (Sooline perspektiiv energiale juurdepääsul ELis)[19], mille liidu sisepoliitika peadirektoraat avaldas 18. detsembril 2017,

– võttes arvesse ülevaadet „Gender Aspects of Energy Poverty“ (Energiaostuvõimetuse soolised aspektid)[20], mille liidu sisepoliitika peadirektoraat avaldas 1. märtsil 2023,

– võttes arvesse uuringut „The Gender Dimension and Impact of the Fit for 55 Package“ (Sooline mõõde ja paketi „Eesmärk 55“ mõju)[21], mille liidu sisepoliitika peadirektoraat avaldas 6. detsembril 2022,

– võttes arvesse ülevaadet „Energy poverty in the EU“ (Energiaostuvõimetus ELis)[22], mille Euroopa Parlamendi uuringuteenuste peadirektoraat avaldas 18. septembril 2023,

– võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni 12. mai 2022. aasta arvamust ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse energiatõhusust,

– võttes arvesse arengukomisjoni 7. aprilli 2021. aasta raportit kliimamuutuste mõju kohta arengumaade haavatavatele elanikkonnarühmadele ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni 2. oktoobri 2020. aasta arvamust,

---

[16] Eurofound, „The cost-of-living crisis and energy poverty in the EU: Social impact and policy responses – Background paper“, 28. oktoober 2022, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef22077en.pdf

[17] Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut, 2021. aasta soolise võrdõiguslikkuse indeks, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021, ja 2022. aasta soolise võrdõiguslikkuse indeks, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022

[18] Euroopa Liit, „EP Autumn 2022 Survey: Parlemeter“, jaanuar 2023, https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2932

[19] Uuring – „Gender perspective on access to energy in the EU“, Euroopa Parlament, sisepoliitika peadirektoraat, poliitikaosakond C – kodanike õigused ja põhiseadusküsimused, 18. detsember 2017, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf

[20] Ülevaade – „Gender Aspects of Energy Poverty“, Euroopa Parlament, sisepoliitika peadirektoraat, poliitikaosakond C – kodanike õigused ja põhiseadusküsimused, 1. märts 2023, https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/265960/Briefing_FEMM_IWD_2023_FINAL_EN.pdf

[21] Uuring – „Gender perspective on access to energy in the EU“, Euroopa Parlament, sisepoliitika peadirektoraat, poliitikaosakond C – kodanike õigused ja põhiseadusküsimused, 6. detsember 2023, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf

[22] Ülevaade – „Energy poverty in the EU“, Euroopa Parlament, parlamendi uuringuteenuste peadirektoraat, 18. september 2023, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733583/EPRS_BRI(2022)733583_EN.pdf

– võttes arvesse oma 10. veebruari 2021. aasta resolutsiooni ebavõrdsuse vähendamise kohta, keskendudes eelkõige palgavaesusele[23],

– võttes arvesse kodukorra artiklit 54,

– võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni raportit (A9-0000/2023),

A. arvestades, et alates 2021. aastast on inflatsioon järsult suurenenud, mis on peamiselt tingitud kõrgetest energia- ja toiduainehindadest ning mida on süvendanud põhjendamatu agressioonisõda Ukraina vastu; arvestades, et prognooside kohaselt ei tõuse palgad nii kiiresti kui inflatsioon, tekitades seega elukalliduse kriisi; arvestades, et see kriis ohustab teravalt naiste elatusvahendeid, tervist, heaolu ja juurdepääsu eluasemele, piirates samal ajal nende ostujõudu ja toiduga varustamise võimet;

B. arvestades, et komisjon võttis 2022. aasta märtsis pärast Versailles' deklaratsiooni vastu mitu meedet, mille eesmärk on toetada Ukraina põllumajandustootmist, tugevdada ELi vastupanuvõimet ja leevendada toiduainete hinnatõusu Euroopa tarbijate jaoks;

C. arvestades, et naisi kogu nende mitmekesisuses mõjutavad ebaproportsionaalselt elukalliduse kriisi tagajärjed, kuna nad kuuluvad tavaliselt elanikkonna kõige vaesemate kihtide hulka, on arvukamalt esindatud ebakindlatel töökohtadel, nende sissetulekud on palga- ja pensionilõhe tõttu madalamad ning nad peavad endiselt tegema suurema osa tasustamata hooldustööst, mistõttu neil on vähem vahendeid, et end kriisi negatiivsete mõjude eest kaitsta;

D. arvestades, et kliimamuutused ja kliimaga seotud katastroofid süvendavad elukalliduse kriisi ja vaesusriski; arvestades, et fossiilkütustel põhineva energiasüsteemi volatiilsuse tõttu kannatavad enim niigi marginaliseerunud rühmad, samal ajal kui energia- ja toiduettevõtted teenivad rekordilist kasumit;

E. arvestades, et energiaostuvõimetus on suur probleem kogu ELis, kuna 50–125 miljonit inimest ei saa endale lubada inimväärset ja mugavat sooja eluruumi;

F. arvestades, et naisi, eelkõige üksikvanemaid ja neid, kes kogevad intersektsionaalset diskrimineerimist etnilise päritolu, rassi, rändestaatuse, seksuaalse sättumuse, puude või vanuse alusel, ohustab energiaostuvõimetus suurema tõenäosusega; arvestades, et sellest tulenevalt süvendab jätkuv elukalliduse kriis soolist energiaostuvõimetust ELis;

G. arvestades, et energiaostuvõimetuse mõjust naistele ELis ei olda teadlikud ja selle kohta on vähe andmeid; arvestades, et ELi energiaostuvõimetuse vaatluskeskus ei avalda oma avalikult kättesaadavate andmete kogumis sooliselt eristatud andmeid; arvestades, et vaid vähesed liikmesriigid on vastu võtnud energiaostuvõimetuse ja energiaostuvõimetuse näitajate määratluse, milles tavaliselt ei võeta arvesse sugu;

H. arvestades, et komisjon ei ole täitnud soolise võrdõiguslikkuse strateegias sätestatud kohustust integreerida sooline perspektiiv kõikidesse komisjoni olulisematesse algatustesse, sealhulgas Euroopa rohelisse kokkuleppesse ja sellega seotud poliitikameetmetesse;

[23] ELT C 465, 17.11.2021, lk 62.

I. arvestades, et komisjon on aluslepingute kohaselt kohustatud edendama soolist võrdõiguslikkust; arvestades siiski, et Euroopa Kontrollikoda on seisukohal, et soolist perspektiivi ei ole ELi eelarves arvesse võetud;

J. arvestades, et taaste- ja vastupidavusrahastu rohe- ja digipöörde sammastes soolise võrdõiguslikkuse probleemid suures osas ei kajastu, mistõttu on käest lastud võimalus integreerida sooline võrdõiguslikkus tõhusalt kliima- ja keskkonnaeesmärkidesse;

K. arvestades, et liikmesriikide ja ELi poliitikas ja meetmetes, mille eesmärk on võidelda elukalliduse kriisi vastu ja leevendada selle mõju, ei kajastu sooline perspektiiv; arvestades, et ligikaudu kaks kolmandikku liikmesriikide poolt inflatsioonimäärade tõusu leevendamiseks kehtestatud meetmetest ei ole suunatud konkreetsetele haavatavas olukorras olevatele rühmadele ning pakuvad ainult lühiajalist leevendust, mitte lahendusi, millega panustatakse sotsiaalselt õiglasse ja rohelisse majandusse;

Energiaostuvõimetuse feminiseerumine ja soo aspekti arvestavad lahendused kriisile

1. kutsub komisjoni üles täitma president von der Leyeni võetud kohustust edendada soolist võrdõiguslikkust poliitikakujundamise kõikides etappides; nõuab, et Euroopa roheline kokkulepe ning aus ja sotsiaalselt õiglane üleminek tooksid kasu kõigile ning et töötataks välja ümberkujundav sootundlik intersektsionaalne strateegia energiaostuvõimetuse vastu võitlemiseks ning suurendataks avaliku sektori investeeringuid sotsiaalsetesse, taskukohastesse ja energiatõhusatesse eluasemetesse;

2. nõuab, et liikmesriigid ja EL tagaksid kiiresti taskukohased kommunaalteenused ja toidu väikese sissetulekuga leibkondadele ja eelkõige neile, kes kogevad intersektsionaalset diskrimineerimist; rõhutab, et keegi ei peaks südatalvel või -suvel külma või kuuma tõttu kannatama ning nõuab, et liikmesriigid ja EL keelustaksid energiavõrgust lahtiühendamise;

3. kutsub liikmesriike üles suurendama avaliku sektori investeeringuid poliitikasse, mille otsene või kaudne eesmärk on võidelda elukalliduse kriisi negatiivse mõjuga naistele kogu nende mitmekesisuses, tagada juurdepääs kvaliteetsetele avalikele teenustele sellistes valdkondades, nagu hooldus, haridus, tervishoid, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused, juurdepääs eluasemele ning kaitsta soolise vägivalla ohvreid;

4. kutsub komisjoni üles hindama ja vajaduse korral esitama uusi õigusakte, et võidelda liigse finantstegevusele keskendumise vastu eluasemeturul ja takistada eluasemete hindadega spekuleerimist, mis muudab need üle jõu käivaks;

5. rõhutab, et elektrienergia kättesaadavusel on oluline roll vaesuse vähendamisel ning tagamaks täielik ja võrdne ühiskonnaelus osalemine; nõuab, et EL ja liikmesriigid tunnistaksid õigust energiale;

6. kutsub komisjoni energeetika peadirektoraati üles töötama välja soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava, millega tagatakse, et kõikidesse ELi energiaalastesse õigusaktidesse, sealhulgas direktiivis (EL) 2018/2001 nimetatud õigus energia jagamisele, integreeritakse sooline mõõde ning töötatakse välja konkreetsed meetmed ja sihtotstarbelised vahendid, et võidelda energiaostuvõimetuse feminiseerumise vastu;

7. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama soolise ja intersektsionaalse mõõtme integreerimise kõikidesse energiatõhususe ja taastuvelektri kavadesse, et toetada energiaostuvõimetusest enim mõjutatud inimesi;

8. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles taotlema Eurostatilt sooliselt eristatud andmeid energiaostuvõimetuse kohta; kutsub sellega seoses ELi energiaostuvõimetuse vaatluskeskust üles kasutama selliseid andmeid, et töötada välja ja valida soopõhised näitajad, mis võimaldaksid Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Keskkonnaametiga konsulteerides kujundada tõenditel põhinevat poliitikat selles valdkonnas;

9. kutsub komisjoni üles nõudma, et liikmesriigid hindaksid riiklikes energia- ja kliimakavades soolist mõju, sealhulgas energiaostuvõimetust käsitlevate andmete edastamisel;

Sooliselt kaasava rohepöörde suunas

10. tuletab meelde, et rohepööre on vajalik, et vältida tulevasi ränki kriise ja vaesuse süvenemist; tuletab lisaks meelde, et rohepööre on sotsiaalselt õiglane ainult juhul, kui see hõlmab soolist perspektiivi ning tagab naistele ja intersektsionaalset diskrimineerimist kogevatele inimestele võrdsed võimalused; kutsub seetõttu komisjoni üles nimetama ELi soolise võrdõiguslikkuse ja kliima koordinaatori, kellel oleks piisavalt töötajaid ja rahalisi vahendeid, ning integreerima soolise mõju hindamise kõikidesse ELi poliitikavaldkondadesse ja õigusaktidesse, eelkõige Euroopa rohelise kokkuleppe algatustesse;

11. rõhutab, et naistel on rohepöördes strateegiline roll, kuna neil on kestlike ja keskkonnahoidlike tarbimis- ja tootmismudelite arendamisel oluline roll, samuti ettevõtluses ja poliitikakujundamises;

12. taunib asjaolu, et naised on kliimamuutuste ja keskkonnaga seotud peamistel poliitikakujundamise ametikohtadel märkimisväärselt alaesindatud, ning nõuab, et EL ja liikmesriigid tagaksid võrdse ja mitmekesise esindatuse otsustustasandi ametikohtadel kõigis ELi institutsioonides ning valitsus- ja avaliku sektori asutustes;

13. kutsub komisjoni üles vähendama soolist ebavõrdsust energiasektoris ning tagama naistele võrdse juurdepääsu energiatõhususe alastele koolituskursustele ja energiasektoris tekkivatele töövõimalustele;

14. kutsub komisjoni ja nõukogu üles pidama oluliseks sooteadlikku eelarvestamist ja tagama, et seda kohaldatakse kogu ELi eelarve suhtes ning Euroopa Kontrollikoja soovitusi rakendatakse täielikult, sealhulgas kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku vahekokkuvõtte puhul ning taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisel;

°

° °

15. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Elukalliduse ja energiakriis, mille mõju tunnevad enim naised

Euroopa on hetkel elukalliduse ja energiakriisi haardes, mida sellises ulatuses pole lähiajaloos praktiliselt olnud. Terves Euroopas on inimestel raske ots otsaga välja tulla ning tuleb valida, kas kütta või süüa.

2022. aasta alguses pärast COVID-19 pandeemiat kavatses Euroopa Liit asuda tööle, et muuta Euroopa keskkonnahoidlikumaks, digitaalsemaks ja vastupidavamaks[1]. 24. veebruaril tungis Venemaa aga Ukrainasse.

Lisaks tohututele inimkannatustele, mida põhjustab Venemaa sõda Ukraina ja selle rahva vastu, on sõda oluliselt mõjutanud tarneahelaid, põhjustades energia- ja toiduhindade kallinemise ning inflatsiooni järsu tõusu. 2022. aastal sundisid inflatsioonimäärad Euroopa Keskpanka esimest korda 11 aasta jooksul intressimäära tõstma.

Kahjuks hakkas inflatsioon tõusma enne, kui kõige haavatavamad sotsiaalsed rühmad jõudsid COVID-19 pandeemiast taastuda ning see halvendas veelgi paljude eurooplaste elutingimusi.

Elukalliduse ja energiahindade tõusu tõttu vajavad nüüd abi miljonid leibkonnad. Arvudega tutvumisel ilmneb aga, et vaesusel on naise nägu.

Naistel on kogu Euroopas rohkem sotsiaal-majanduslikke probleeme ja nad on vaesemad kui mehed. Üldiselt on naistel ebakindlamad töökohad, nende palk on madalam ning tasustama lastehoid on suurema tõenäosusega nende kanda. Haridusele, tervishoiule, tööhõivele ja sotsiaalteenustele juurdepääsul kogevad mõned naiste rühmad intersektsionaalse diskrimineerimise vorme. Nende hulka kuuluvad üle 65-aastased naised, puuetega naised ja etnilistesse vähemustesse kuuluvad naised.

Alates COVID-19 pandeemiast on meeste ja naiste vaheline ebavõrdsus suurenenud ning praegune elukalliduse kriis mõjutab naisi ebaproportsionaalselt, kuna nende keskmine sissetulek on väiksem, eluase vilets ja ebatõhus ning nad sõltuvad sotsiaaltoetustest. 2021. aastal, enne kriisi, oli ELis allpool vaesuspiiri elavate inimeste seas 20 miljoni võrra rohkem naisi kui mehi. Praeguse tempo juures kulub ELil soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks vähemalt 60 aastat[2].

Ursula von der Leyen lubas, et kedagi ei jäeta kõrvale, kuid unustas roheleppe

On teada, et energiaostuvõimetuse (st taskukohastele energiaallikatele juurdepääsu puudumine) oht ähvardab rohkem naisi. Probleemist ollakse ELi tasandil teadlikud. Komisjoni sõnul on energiaostuvõimetus laialt levinud probleem kogu Euroopas, kuna 50–125 miljonit inimest ei saa endale lubada inimväärset ja mugavat sooja eluruumi.

Ent energiaostuvõimetuse mõju kohta meestele ja naistele ELis on vähe andmeid. Vaid vähesed liikmesriigid on vastu võtnud energiaostuvõimetuse ja energiaostuvõimetuse näitajate

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_et
[2] https://sdgwatcheurope.org/cost-of-living-crisis-exacerbates-poverty-for-women-in-europe/

määratluse, milles tavaliselt ei võeta arvesse sugu.

Juba 2016. aastal võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni energia kättesaadavuse kohta, milles nõutakse soolise mõõtme lisamist kõigisse energiavaldkonna meetmetesse. Kahjuks on tehtud vähe edusamme, hoolimata Euroopa Parlamendi arvukatest üleskutsetest ja komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni lubadusest, et Euroopa rohelise kokkuleppe puhul ei jäta kedagi kõrvale.

Hoolimata komisjoni praeguse koosseisu lubadusest integreerida sooline mõõde kõikidesse olulisematesse algatustesse, ei ole soolise võrdõiguslikkuse ja Euroopa rohelise kokkuleppe ning taaste- ja vastupidavusrahastu poliitikavaldkonnad omavahel piisavalt seotud.

Praktikas võib komisjoni seni roheleppe osas saavutatud tulemusi pidada ELi rahastatavaks soopimedaks rohepöördeks, mis ähvardab olemasolevat soolist ja intersektsionaalset ebavõrdsust süvendada.

Ka Euroopa Kontrollikoja eriaruandes 10/2021 „*Soolõime ELi eelarves: aeg on minna üle sõnadelt tegudele"* tunnistatakse, et komisjon ei ole täitnud aluslepingutest tulenevat kohustust edendada soolist võrdõiguslikkust kõikides poliitikakujundamise ja rakendamise valdkondades. Eriaruandes jõutakse järeldusele, et poliitika väljatöötamisel puuduvad sageli näitajad ja sooliselt eristatud andmed, mis takistavad soolõime analüüsi[3]. Seetõttu ei suuda roheleppe algatused ning taaste- ja vastupidavusrahastu tagada soolist võrdõiguslikkust.

Lisaks rõhutatakse ka EIGE 2023. aasta soolise võrdõiguslikkuse indeksis „*Sooline võrdõiguslikkus ja Euroopa roheline kokkulepe*" kvaliteetsete andmete puudumist ning märgitakse, et praegused näitajad ei ole eesmärgipärased. Liiga sageli ei ole andmed sooliselt eristatud ega näitajad sootundlikud. Seega ei analüüsita kättesaadavas ELi statistikas küsimusi, mis on olulised intersektsionaalsest soolisest perspektiivist.

Tõendite puudumine on peamine probleem, millega komisjon peab tegelema, kui tal on tõepoolest plaanis täita kohustus „kedagi ei jäeta kõrvale". Intersektsionaalseid andmeid on vaja, et edukalt integreerida nii naiste kui ka meeste mitmesugused vajadused ja mured poliitikasse, millega viiakse ellu Euroopa rohelist kokkulepet. See on hädavajalik, et tagada võrdne juurdepääs enneolematutele rahalistele vahenditele ja rohepöördega kaasnevatele suurepärastele võimalustele.

Soolise vaesuse probleemi lahendamiseks tuleb roheleppes seada esikohale sotsiaalne õiglus

Euroopa on taas eriolukorras, seistes silmitsi ulatusliku energiakriisiga, mis on tingitud tema sõltuvusest fossiilkütustest ja volatiilsetest energiaturgudest.

Euroopa rohelise kokkuleppe ja energiapoliitika sotsiaalsed aspektid on olulised, et saavutada ELi kliimaeesmärgid ja leevendada Venemaa Ukraina-vastase sõja sotsiaal-majanduslikku mõju.

Praegu maksavad ELi kõige haavatavamad inimesed fossiilkütustest sõltuva energiasüsteemi volatiilsuse eest kõrget hinda. Vaesusel on naise nägu ja juba 2021. aastal, enne kriisi, oli ELis allpool vaesuspiiri elavate inimeste seas 20 miljoni võrra rohkem naisi kui mehi.

[3] https://www.eca.europa.eu/et/publications?did=58678

Euroopa Parlament on soolise võrdõiguslikkuse ja energiasüsteemi ümberkujundamise teemal esinenud jõuliste sõnavõttudega. Oma 17. veebruari 2022. aasta resolutsioonis tunnistas parlament, et naiste osalemist energia- ja kliimaalase ülemineku kõigis aspektides takistavad endiselt struktuursed ja kultuurilised tõkked[4].

Struktuursed probleemid nõuavad struktuurseid lahendusi. Seetõttu tuleb ELi poliitika kujundamisel arvesse võtta intersektsionaalseid andmeid ja sooteadlikku lähenemisviisi, et sooline vaesus ei süveneks. Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamine annab võimaluse täita kohustus integreerida sooline ja intersektsionaalne perspektiiv kogu ELi tegevusse, sealhulgas ELi eelarve koostamise protsessi.

Käesolevas raportis pakutakse välja mitu meedet soolise vaesuse vähendamiseks ning tuletatakse meelde Euroopa Parlamendi korduvaid palveid komisjonile täita lubadus tagada selline taastuvenergiale üleminek, mis tooks kasu kõigile.

Kokkuvõttes on sotsiaalselt õiglase rohepöörde tagamine roheleppe edu ja Euroopa Liidus soolise võrdõiguslikkuse saavutamise absoluutne eeltingimus.

[4] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-02-17_ET.html